

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021 (RP 146/2020 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 13.11.2020.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- förstråd Marja Kokkonen, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Marjatta Koskinen, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jukka Nummikoski, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jutta Petäjä, Naturresursinstitutet
- forskningsprofessor Jussi Uusivuori, Naturresursinstitutet
- naturtjänstdirektör Timo Tanninen, Forststyrelsen
- förvaltningschef Jorma Tolonen, Finlands skogscentral
- vice verkställande direktör Simo Jaakkola, Koneyrittäjät ry
- utredningschef Kalle Karttunen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- forskningschef Juha Lappalainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör för skogsärenden Matti Mäkelä, Skogsindustrin rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Renbeteslagsföreningen
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Finlands 4H-förbund
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund rf
- Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- Finlands Vattenförsörjningandelslag rf
- Finlands Vattenverksförening rf
- Lantmäteriverket

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

- Livsmedelsverket.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Jordbruket

Med hänvisning till budgetpropositionen noterar utskottet att de grundläggande uppgifterna inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde blivit allt viktigare, det vill säga livsmedelsförsörjningen, livsmedelssäkerheten och ett konkurrenskraftigt inhemskt livsmedelssystem, försörjningsberedskapen och rent vatten, hanteringen av djur- och växtsjukdomar, säkerställandet av hållbarheten och naturresursnäringarnas konkurrenskraft samt utvecklandet av landsbygdens livskraft. Betydelsen av dessa uppgifter har ytterligare accentuerats i samband med coronakrisen. Jordbruket har också en viktig roll i att bromsa klimatförändringen. Gårdsbruksenheter är en livsviktig del av Finlands livsmedelstrygghet och försörjningsberedskap. Det viktigaste är att säkra den inhemska livsmedelsproduktionen.

Utskottet påpekar att jord- och skogsbruksnäringarna nyttjar förnybara naturresurser i stor utsträckning. Bioekonomin, som på ett hållbart sätt utnyttjar förnybara naturresurser för att skapa näring, energi, produkter och tjänster, ger också betydande affärsmöjligheter. Bioekonomin bör ha positiva effekter på klimatet och miljön. Vi måste minska beroendet av fossila naturresurser, förebygga utarmning av ekosystem och främja biologisk mångfald i syfte att uppnå en mer hållbar produktion.

I hela landet fanns det ungefär 49 500 jordbruks- och trädgårdsenheter 2018. Enligt resultatet av Naturresursinstitutets (Luke) samlade beräkning fick 30 000 av dessa företag positiva företagarinkomster, och deras sammanräknade företagarinkomst uppgick till cirka 739 miljoner euro. Företagarinkomsten för nästan 20 000 företag blev dock negativ, varvid den totala företagarinkomsten för finländska jordbruks- och trädgårdsföretag minskade till 536 miljoner euro. Exempelvis företagare som nyligen gjort investeringar placerar sig ofta i kategorin med negativ företagarinkomst. Resultaten av den samlade beräkningen för 2019 och prognoserna publiceras mot slutet av året. Enligt förhandsresultat och prognostiserade resultat kommer företagarinkomsten att sjunka ytterligare.

År 2021 betalas enligt budgetpropositionen sammanlagt 1 765 miljoner euro i stöd till jordbrukare, alltså 0,5 procent mindre än 2020. År 2021 utbetalas sammanlagt 1 446 miljoner euro i stöd som helt eller delvis finansieras av EU inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP). Utöver EU-stöden kommer ungefär 319 miljoner euro i nationellt stöd att betalas till gårdarna 2021. Det nationella stödet består huvudsakligen av nordligt stöd (296 miljoner euro). Det stöd som betalas ur EU:s budget utgör 44 procent av jordbrukarstöden, dvs. sammanlagt 776 miljoner euro. Utöver jordbrukarstöden betalas stöd för förbättring av jordbrukets struktur. Stöden har enligt Lukes samlade beräkning uppgått till ungefär 32 procent av jordbrukets totala intäkter de senaste åren.

Utskottet påpekar att finansieringen av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland (landsbygdsprogrammet) under momenten 30.10.40, 30.10.43, 30.10.64, 30.20.43 och

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

30.20.44 har inkluderats i budgeten för 2021 i enlighet med ramarna för statsfinanserna den 16 april 2020. Således har man i anslagen under momenten ännu inte beaktat det beslut om EU:s budgetram som fattades i juli 2020 eller de ändringar som beror på övergångsperioden för den gemensamma jordbrukspolitiken. Därför föreslås det i den kompletterande budgetpropositionen att anslagen under ovannämnda moment samt under momenten 30.20.41 (EU-inkomststöd och EU-marknadsstöd) och 30.20.40 (Nationellt stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen) preciseras. EU:s nya finansieringsperiod 2021–2027 inleds med en övergångsperiod under vilken anslagen för den nya finansieringsperioden är disponibla men de nuvarande stödsystemen tillämpas.

Utskottet konstaterar att Finlands jordbruksfinansiering enligt EU:s budgetavtal ökar med 2,5 procent under perioden 2021–2027 beräknat enligt nominella priser jämfört med den pågående perioden 2014–2020. Om man i jämförelsen mellan finansieringsperioderna beaktar instrumentet Next generation EU, ökar finansieringen av jordbruket i Finland med sammanlagt 6 procent. Ändringarna i finansieringen berör den första och andra pelaren i stödordningen på olika sätt. Direktstöden inom ramen för den första pelaren minskar med 0,8 procent, medan anslagen för landsbygdsutveckling inom den andra pelaren ökar med 7,6 procent i budgetramen.

För strukturstöd till jordbruket finns finansiering under momenten 30.10.40 (Start- och investeringsbidrag till jordbruket) och 30.10.41 (Räntestöd för näringsverksamhet på landsbygden) samt i Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera). I budgeten ingår inget anslag under moment 30.20.61 (Överföring till Gårdsbrukets utvecklingsfond), eftersom det i den fjärde tilläggsbudgeten för 2020 anvisades ett anslag på sammanlagt 70 miljoner euro, varav 65 miljoner euro för 2021. Utskottet anser att det är nödvändigt att användningen av medlen är transparent och att kapitaliseringen av Makera fortsätter för att man även i fortsättningen ska kunna locka unga företagare till branschen, göra investeringar och utveckla jordbruket.

Därför menar utskottet att det är nödvändigt att stärka jordbrukets lönsamhet och konkurrenskraft så att den inhemska råvaruproduktionen bevaras. Eftersom priserna på produkter och insatsvaror har varierat mer än tidigare har det blivit svårare att förutse jordbrukets ekonomiska omvärld. Till följd av konkurrenssituationen har gårdarna begränsade möjligheter att förbättra lönsamheten på marknadsvillkor. För att se till att marknaden fungerar understryker utskottet att Konkurrens- och konsumentverket och Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska följa hur livsmedelsmarknaden fungerar och reagera på marknadsstörningar och missbruk av dominerande ställning på marknaden.

Utskottet anser att Finlands livsmedelsexport har betydande tillväxtpotential. I budgeten har det i enlighet med regeringsprogrammet anvisats medel för ändamålet. Med beaktande av att främjandet av exporten är ett mycket långsiktigt arbete anser utskottet att det är nödvändigt med effektiva exportsatsningar.

Landsbygdsområdena erbjuder lösningar på utmaningar som är förknippade med miljöns tillstånd och klimatförändringen, står det i budgetpropositionen. Näringsutsläppen från jordbruket i marken och vattendragen har minskat tack vare landsbygdsprogrammets åtgärder, ökad miljömedvetenhet och miljökompetens, ändrade konsumtionsvanor samt nya, preciserade produktionsmetoder och ökad ekologisk produktion. Klimatförändringen, mängden och kvaliteten på naturresurserna, planläggningen och annan styrning av samhällsstrukturen samt metoderna för

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

energiproduktion inverkar i väsentlig grad också på utvecklingen inom livsmedelssystemet och i landsbygdsområdena. I framtiden kommer begränsningen av klimatförändringen och anpassningen till den att kvarstå som viktiga utmaningar. Det krävs lösningar som inverkar på markanvändningen, utsläppen från åkermark, energiförbrukningen, återvinningen av näringsämnen, jordbruksproduktionen och produktionstekniken. Utskottet anser att det program för klimatvänlig mat som bereds i enlighet med regeringsprogrammet är viktigt. Syftet är att stödja samhällets omställning till ett klimatsäkert livsmedelssystem. I ett klimatsäkert livsmedelssystem beaktas alla aspekter av hållbarhet: social, ekonomisk, kulturell och ekologisk hållbarhet. Programmet bidrar till Finlands regerings mål om att Finland ska bli klimatneutralt före 2035.

Ren mat och rent vatten intar en särställning i förhållande till andra tillgångar, menar utskottet. Konsumenterna värdesätter ren miljöbättre mat, såsom närproducerad och ekologiskt odlad mat. Det är viktigt att en ökad andel ekologiskt producerad och närproducerad mat blir ett strategiskt mål för vår jordbrukspolitik med hänsyn till statsrådets tidigare principbeslut om utvecklingsprogrammet för ekobranschen, programmet för närmat och kriterierna för offentlig upphandling av livsmedels- och måltidstjänster. Också lantgårdsturismen och verksamheten vid små slakterier bör främjas. För att konsumenterna med sina köpbeslut ska kunna påverka produktionen av inhemsk mat måste de få bättre information än nu om var maten är producerad och vad priset på livsmedlen består av. Det behövs transparens i rutinerna för information om primärproduktionens, industrins och handelns andelar. Märkningen av produkternas ursprungsland måste förbättras och vilseledande märkning bör inte tillåtas.

Utskottet understryker att det absolut behövs åtgärder för jordbruk och utbildning i jordbruk när det gäller unga jordbrukare. Dessutom behövs det insatser för att göra det lättare att ta över jordbruket på etablerade gårdar. Vi har ett skriande behov av nya strukturer och nya företagare. Minskningen av antalet jordbruksföretag får under de närmaste åren inte tillta eller bidra till att livsmedelsproduktionen med inhemska råvaror minskar, eftersom målet är att produktionen ska hållas på nuvarande nivå. Annars riskeras försörjningsberedskapen i landet.

Man måste särskilt ta hänsyn till åtgärder som säkerställer jordbrukarnas arbetshälsa. AvbytarserVICEN är viktig med tanke på företagarnas arbetshälsa och djurens välbefinnande. När antalet företagare som är berättigade till semester minskar, ska de medel som sparas in genom strukturovandlingen användas för att förlänga semestrarna. Här vill utskottet särskilt även påpeka att avbytarena nu i stor omfattning blivit anställda på deltid. Målet bör vara heltidsanställning, för då ökar intresset för arbete som avbytare och det blir lättare att organisera avbytarserVICEN ändamålsenligt.

I enlighet med målen i den nationella energi- och klimatstrategin kommer produktionen och användningen av jordbruksbaserade energikällor att öka under de närmaste åren. Utskottet anser att det föreslagna anslaget för finansiering av investeringar i biogas- och gödselhantering är mycket nödvändigt. Även i övrigt bör lösningar för näringskretslopp och decentraliserad energiproduktion som allmänt bedrivs inom jordbruket och på landsbygden främjas effektivt bland annat genom stödåtgärder och genom att undanröja lagstiftningsmässiga och administrativa hinder. En kombination av livsmedels- och energiproduktion förbättrar gårdsbruksenheterNAS lönsamhet och främjar samtidigt målen för bioekonomin liksom också självförsörjningen i fråga om energi och näringsämnen.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

Konsumenternas val och matkompetens inverkar starkt på livsmedelssystemet och dess framtid. Konsumenternas köpbeslut grundar sig allt oftare inte bara på främjandet av den egna hälsan och välfärden utan också på produktionsdjurens välbefinnande, miljöbelastningen i produktionskedjan, bland annat klimatpåverkan och olika sociala aspekter och sysselsättningsfrågor. Utskottet ser det som mycket positivt att anslaget för ersättning för produktionsdjurens välbefinnande föreslås bli höjt.

Som sagt har Finland som mål att vara klimatneutralt år 2035. Utskottet anser att producenterna och jordbrukarna bör få ekonomiskt stöd och stärkt kompetens för övergången till koldioxidnsåla produktionsformer och produktionstekniker och för att stärka kolsänkorna och kolinnehållet i marken.

Utskottet konstaterar att en dålig fastighetsstruktur i kombination med strukturomvandlingen inom jordbruket leder till en ogynnsam konkurrenssituation för tillväxtinriktade gårdar. Framtiden för ägoregleringsverksamheten beror på finansieringen av nya regionala ägoregleringar. Med beaktande också av miljöaspekterna anser utskottet att det är viktigt att finansiera nya regionala ägoregleringar. Ägoreglering ska aktivt användas för att avhjälpa de betydande problemen i Finlands fastighetsstruktur. I samband med ägoregleringar måste det också vara möjligt att använda ekologisk kompensation.

Skogsbruket

Utskottet konstaterar att ett aktivt skogsbruk skapar förutsättningar för att träförädlingen ska kunna existera och växa. Samtidigt möjliggörs arbete, försörjning och exportinkomster som är ytterst viktiga för hela Finlands samhällsekonomi och beroendet av fossila naturresurser minskar. Målet bör vara att tillverka produkter med högt mervärde. Skogsbruket är starkt kopplat till klimatpolitiken, som är en av regeringens högsta prioriter.

De anslag som budgeterats direkt för skogsbruket stiger enligt propositionen med cirka 21,794,14 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2020, men de minskar med 1,306 miljoner euro när tilläggsbudgetarna beaktas. Ökningen föranleds huvudsakligen av främjandet av vården av skogsnatur (1 miljon euro), statsbidraget till Finlands skogscentral (3,011 miljoner euro) och det nya systemet med stöd för beskogning (1,360 miljoner euro). Anslagen minskar med 3 miljoner euro i fråga om finansieringen av hållbart skogsbruk och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (- 3,677 miljoner euro). Utskottet påpekar att finansieringsmöjligheterna för utvecklingsprojekt inom skogsbranschen förbättras avsevärt när det anslag som i enlighet med regeringsprogrammet budgeterats för främjande av naturresurs- och bioekonomi stiger med 11,807 miljoner euro med beaktande av tilläggsbudgetarna för 2020.

Momentet för främjande av naturresurs- och bioekonomi (30.40.22) innehåller anslag som är avsedda för utveckling av naturresurs- och bioekonomin, och det ger möjligheter exempelvis till genomförande av utvecklingsprojekt som sträcker sig över flera branscher. Under momentet finansieras bland annat utvecklingsprojekt inom ramen för det klimatprogram för markanvändningssektorn som ingår i regeringsprogrammet samt andra utvecklingsprojekt inom den nationella skogsstrategin 2025. I användningen av finansieringen ligger fokus på prioriteringen i regeringsprogrammet: Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

Utskottet konstaterar att det för nästa år föreslås 53,23 miljoner euro för Kemerastödet, det vill säga att anslaget minskar med 3,0 miljoner euro jämfört med innevarande år. Minskningen beror på att anslag överförs till Skogscentralen för att bygga upp datasystemet för det nya incitaments-system som ska ersätta Kemera (1,7 miljoner euro) för att säkerställa en snabb övergång samt för att höja finansieringen av Metso-handlingsplanen (1,0 miljoner euro för miljöstödet och 0,3 miljoner euro till Skogscentralen för resurser i syfte att genomföra programmet). Utskottet anser det vara viktigt att 56,0 miljoner euro föreslås för bevillningsfullmakten, vilket möjliggör en aktiv projektfinsiering nästa år.

Utskottet påpekar att Skogscentralen kan fatta stödbeslut med stöd av den gällande temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) fram till utgången av 2020 och göra utbetalningar fram till utgången av 2023. Statsrådet har överlämnat en proposition till riksdagen (RP 151/2020 rd) genom vilken giltighetstiden för den ovannämnda lagen förlängs till den 31 december 2023 och utbetalningar kan göras till och med den 31 december 2026. Enligt uppskattningar kommer Kemerastödet inte att bli oanvänt i någon större utsträckning i år. Utskottet välkomnar särskilt den ökade användningen av medel för tidig vård av plantbestånd (35 procent), vård av ungskog (17 procent) och vitaliseringsgödsling (41 procent). Utskottet anser dock att det är nödvändigt att skogslagstiftningens skogsvårdsmål snabbt nås fullt ut och att särskild uppmärksamhet fästs vid skogar som ägs av dödsbon.

Arbetsmängden inom vården av torvmarksskog och byggandet och ombyggnaden av skogsvägar har dock de senaste åren varit liten i förhållande till målen. När ombyggnaderna av skogsvägar minskar inverkar det på framkomligheten på lång sikt. En fjärdedel av Finlands skogar är torvmarksskogar. I vården är det särskilt viktigt att planera vattendrags- och miljökonsekvenserna. Detta förutsätter oftast gemensam planering av åtgärder för flera lägenheter. Utskottet betonar att det för skogsägarkunder ska tillhandahållas tillräckligt med skogsvårdstjänster för planering och genomförande av samprojekt kring torvmarksskogar och vägar.

Anslaget under moment 30.40.45 (Främjande av vården av skogsnatur) är 8,027 miljoner euro (ökning med 1 miljon euro). Av detta belopp används cirka 7 miljoner euro till Kemera-miljöstödet och cirka 1 miljon euro till naturvårdsprojekt. Anslaget möjliggör åtgärder inom ramen för handlingsplanen Metso på cirka 3 400 hektar samt mångfacetterade vattenvårdsprojekt. Utskottet påpekar att målet för handlingsplanen Metso är att före 2025 skydda sammanlagt 82 000 hektar genom miljöstödet och naturvårdsprojekt. Vid utgången av 2019 har drygt 47 900 hektar skyddats, varav cirka 43 000 hektar genom miljöstödsavtal och cirka 4 900 hektar genom naturvårdsarbeten. Metso genomförs i samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet. Den andel av genomförandet av handlingsplanen som miljöministeriet ansvarar för är 96 000 ha.

Det är enligt utskottet mycket viktigt att se till att alla typer av landsbygdsområden (kärnlandsbygden och glesbygden) är livskraftiga. För bioekonomin är det särskilt viktigt att man sörjer för infrastrukturen, dvs. vägnätet och datakommunikationsförbindelserna. Skogsbruket behöver ständigt snabba datakommunikationsförbindelser i sin verksamhet. Skogsbioekonomin fungerar också i områden där all annan näringsverksamhet kan ha upphört.

Utskottet konstaterar att största delen av den statliga budgetfinansiering som Forststyrelsens naturtjänster får finns under miljöministeriets moment 35.10.52 (Forststyrelsens offentliga förvalt-

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

ningsuppgifter). Under momentet finansieras skötseln av nationalparker, andra naturskyddsområden, områden som reserverats för naturskydd, kulturarvsobjekt samt skyddet av arter och biotoper. I år har anslaget höjts betydligt. Således pågår det nu i nationalparker och andra skyddsområden en kraftig satsning på infrastruktur för friluftsliv och guidning och på aktiva naturskyddsarbeten.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att de statliga strövområdena och friluftsmålen i Forststyrelsens mångbruksskogar på ett betydelsefullt sätt kompletterar utbudet av statlig mark och vatten som kan användas för rekreation. Underhållet och utvecklandet av dessa objekt finansieras under jord- och skogsbruksministeriets moment 30.64.50 (Vissa av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter). I propositionen föreslås också för nästa år en satsning på 1,0 miljon euro i framtidsinvesteringar för att minska eftersattheten i underhållet av statens strövområden och liknande. Utskottet konstaterar dock att reparationsskulden för serviceutrustning som stöder rekreativ bruk och naturturism och som finansieras via jord- och skogsbruksministeriet kommer att uppgå till cirka 5,7 miljoner euro i slutet av 2020. Dessutom behöver finansieringen av terrängtrafikleder kompletteras med ungefär 0,5 miljoner euro. Utskottet noterar följaktligen att det med denna anslagsnivå inte finns möjligheter att utveckla verksamheten och göra sådana nyinvesteringar som naturturismen förutsätter. En påfallande brist är också att det inte har hittats någon övergripande lösning på problemet med reparationsskulden på kulturhistoriskt värdefulla objekt som Forststyrelsen ansvarar för.

Med tanke på försörjningsberedskapen är det av betydelse att vårt lands skogsresurser inte övertas av utlänningar. Dessutom finns det skäl att utreda ägarfondernas ställning.

Vägar

Utskottet har ovan betonat den stora betydelse som infrastrukturen har för skogsbruket. Ett fungerande vägnät och bannät har en central betydelse med tanke på såväl hela bioekonomin som alla funktioner på landsbygden. Det är också en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen och virkesförsörjningen. Vägnätets dåliga skick, såsom brister i underhållet av vägar och broar, medför extra kostnader. De enskilda vägarnas skick spelar en stor roll både för dem som bor vid dem och för landsbygdsnäringsarna. Det är nödvändigt att se till att vägarna rustas upp och underhålls.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

För att främja landsbygdens livskraft och trygga servicen behövs förutom samhällets stöd också innovationer och nyföretagande samt spontan lokal utveckling. Jordbrukets och livsmedelsekonomins konkurrenskraft baserar sig i framtiden allt mer på det starka kunnandet hos aktörerna inom livsmedelssystemet samt på utveckling och snabbt ibruktage av innovationer. Innovationer är bland annat nya bioekonomiska produkter, ny produktionsteknik och nya miljövänliga produktionssätt.

Utskottet konstaterar att klimatförändringen, minskade näringsutsläpp och andra globala utvecklingstrender understryker betydelsen av naturresursekonomisk forskning inom såväl jordbruket som skogsbruket med avstamp i förhållandena i vårt land. Det är viktigt att undersöka bland an-

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

nat utsläppen från torvmarker och gräsmarkernas förmåga att binda koldioxid. I och med att de internationella överenskommelserna, styrningen och lagstiftningen inom dessa sektorer ökar, blir samtidigt behovet av myndighets- och sakkunniguppgifter större. Naturresursinstitutets kompetens och ställning som producent av nya lösningar inom bioekonomi och cirkulär ekonomi är starkt förankrade i de nationella värdekedjorna för bioekonomi. Många sektorer inom bio- och kretsloppsekonomin uppvisar kraftig tillväxt. Till stöd för tillväxten behövs allt starkare forskningsbaserad kunskap som stöder till exempel beslutsfattandet om investeringar i bioekonomi.

Följaktligen betonar utskottet betydelsen av forsknings- och innovationsfinansiering inom jord- och skogsbruket.

Det är enligt utskottets åsikt viktigt att de ekonomiska regionerna med landsortskaraktär har tillgång till sådan heltäckande rådgivning som landsbygdsföretagen behöver och som erbjuder en stabil kunskapsbas för landsbygdsutveckling. Rådgivningstjänsternas betydelse framhävs särskilt till följd av de utmaningar som klimatförändringen medför. Tillgången till rådgivningstjänster bör säkras och utvecklas långsiktigt, både genom nationella och genom EU-medfinansierade insatser.

4H-verksamhet

Utskottet vill framhäva 4H-verksamhetens viktiga roll i fråga om att främja landsbygdens livskraft och attraktivitet genom att organisationen ordnar varierad fritidssysselsättning och serviceverksamhet, sysselsätter unga och ger dem möjlighet att pröva på företagsamhet i sin hemtrakt. Utskottet ser det som angeläget att ett tillräckligt anslag anvisas för 4H-verksamheten.

Fiskerihushållning

Utskottet ser det som viktigt att öka konsumtionen av inhemsk fisk. Andelen inhemsk fisk som fångas i kommersiellt syfte av den totala fiskkonsumtionen har minskat. Fisken i detaljhandeln är allt oftare importerad. Det bör finnas rådgivningssystem för kommersiella fiskare och recirkulationsodling av fisk bör främjas. I havsområdena är säl- och skarvskador nu ett stort problem för yrkesfisket och fiskodlingen. Utskottet anser därför att regleringen av det ökade säl- och skarvbeståndet måste vara effektiv med hänsyn till ett hållbart sälbestånd och att det måste betalas ut ersättningar för sälskador.

Det är också viktigt att främja det yrkesmässiga insjöfisket och underlätta marknadstillträdet för lokalt fångad fisk. Det är möjligt att effektivt avlägsna fosfor ur eutrofierade vatten med hjälp av effektivare yrkesmässigt karpfiske, utfiskning av skräpfisk och planer för vård av fiskbestånd. Ambitionen bör vara att utöka det hållbara reduktionsfisket i havsområdet och i vissa eutrofierade insjöar och att förädla karpfiskar till livsmedelsprodukter och djurfoder. Det behövs ytterligare åtgärder bland annat mot eutrofiering i Östersjön.

Utskottet ser det som mycket viktigt att återställa hotade bestånd av vandringsfisk. Utskottet betonar fritidsfiskets allt större betydelse. I och med detta bör man beakta extra resurser för rådgivning och tillsyn. Målet bör vara att återställa vandringsfiskarnas naturliga fortplantningscykel i de viktigaste objekten i fiskvägsstrategin. I åmynningarna ska fiskens vandring och fiskbeståndens

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

naturliga förökning och mångfald underlättas. Utskottet framhåller att det krävs långsiktiga finansiella resurser och åtgärder framför allt för att återställa laxbeståndens livscykel.

Vattenhushållning

Utskottet välkomnar att avsikten är att anslaget under momentet Utgifter för nyttjande och vård av vattentillgångarna (30.40.21) fortsättningsvis ska användas till utgifter för bland annat utvecklande av vattentjänster, genomförande av den internationella strategin för vattensektorn i Finland och fullgörande av mellanstatliga samarbetsavtal som främjar affärsverksamhet inom vattensektorn. Det är viktigt att det fortfarande finns tillgång till finansiering inte bara för de utgifter som hänför sig till användningen av vatteninformationstjänsten utan också för utvecklandet av den.

Utskottet konstaterar att ett anslag på 8,636 miljoner euro har reserverats för att stödja vattenhushållnings- och fiskeriprojekt (30.40.31). Av budgeten framgår dock inte i vilken utsträckning — om någon — anslaget gäller vattentjänstsektorn. Statens partiella stödfinansiering har haft och kunde fortfarande ha en viktig roll i synnerhet för att få igång överkommunala vattentjänstprojekt. Genom regionala vattenförsörjningsprojekt — förbindelseledningar och matarledningar för avlopp, regionala avloppsreningsverk och arrangemang för vattenförsörjning — säkerställs vattenförsörjningens driftssäkerhet och förbättras servicenivån samtidigt som uppkomsten av en förnuftig och effektiv anläggningsstruktur främjas.

Viltskador

Enligt 9 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) kan viltskador (orsakade av bl.a. stora rovdjur) ersättas bara inom ramen för statsbudgeten. Utskottet välkomnar den föreslagna höjningen av anslaget och pekar på vikten av fortsatt utbetalning utan avbrott. För att skadorna orsakade av stora rovdjur ska minska behövs det en bättre fungerande och effektivare reglering av bestånden och ett mångsidigt urval av metoder. Det är enligt utskottet också viktigt att tillräckliga medel anvisas för åtgärder som förebygger skador och att ersättningarna snabbt och till fullt belopp betalas till skadelidande.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd

Helsingfors 5.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Kärnä cent (delvis)
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna (delvis)
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Mikko Savola cent (delvis)
medlem Peter Östman kd
ersättare Atte Harjanne gröna (delvis)
ersättare Juha Pylväs cent
ersättare Janne Sankelo saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Jordbrukets lönsamhet måste förbättras

Läget beträffande lönsamheten inom jordbruket är fortsatt svårt. Trots den snabba ökningen av gårdarnas storlek har de ekonomiska resultaten försämrats från millennieskiftet till 2016. En lätt förbättring har skett under de senaste två åren, men den räcker inte till för att lösa lönsamhetsproblemet. De ekonomiska svårigheterna för de gårdar som har investerat i sin produktion under den senaste tiden har accentuerats. Regeringen har alltför långsamt tagit tag i de åtgärder som utredningsman Reijo Karhinen föreslagit. Den finländska jordbruksproduktionen måste bli mer företagsinriktad och attraktiv särskilt för unga aktörer.

Med tanke på livsmedelsproduktionens framtid är det avgörande att jordbrukets lönsamhet utvecklas. Ju bättre priset på produkterna är, desto hälsosammare och livskraftigare blir marknadsmiljön. Stöden ska enligt vår åsikt riktas till att främja ett aktivt och modernt jordbruk.

Kontrollsystemet måste utvecklas så att det är mer jordbrukarorienterat och mer coachande. Vi uppmanar regeringen att vidta åtgärder för att stödja samarbete mellan jordbruksföretagen. Större samarbete kan utvecklas exempelvis inom biogasproduktionen. Likaså måste man satsa på producenternas kompetens och minska den administrativa bördan.

Vi noterar också att ersättningarna till jordbrukarna för skador orsakade av vitkindade gäss har ökat igen. Regeringen måste därför överlämna en proposition om att vitkindade gäss ska omfattas av jaktlagen. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet har olika syn på hur frågan ska lösas i synnerhet med avseende på budgettekniken. Administrativa meningsskiljaktigheter måste läggas åt sidan. I Sverige och Estland har den flexibilitet som fågeldirektivet möjliggör utnyttjats så att vitkindad gås är en art som omfattas av jaktlagen och genomförandet av fågeldirektivet sker genom jaktlagen.

Egendomsskyddet måste beaktas i skogspolitiken

Vi fäster uppmärksamhet vid den tioåriga beredningen och genomförandet av ett handlingsprogram för förbättring av livsmiljöerna. Vi anser att tryggheten av den biologiska mångfalden genom traditionsmiljöer, ängar, vallar och skogsbeten bättre lyckas genom stöd till aktiv odling än genom restaureringsåtgärder som vidtas i efterhand. Vi betonar frivilligheten i skyddsåtgärderna. Tvångsinriktade skyddsåtgärder orsakar störningar och onödigt motstånd bland skogsägarna. Det ska också i fortsättningen vara möjligt att utnyttja torvmarksskog för virkesförsörjningen. Vi anser att det är viktigt att fortsätta med finansieringen av det frivilliga Metso-programmet. Programmet har ett brett stöd bland skogsägarna och experterna.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd Avvikande mening 1

Sätt fart på matexporten

Regeringen talar mer än den gör för främjandet av livsmedelsexport. Främjandet av livsmedelsexporten är alltför beroende av enskilda och fristående projekt. Därför bör det bildas ett aktiebolag, Food from Finland, som med all energi och utifrån permanent expertis koncentrerar sig på en resultatrik export. Pengarna för detta fås från sparade projektmedel. Bildandet av ett aktiebolag förutsätter raskt samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet och arbets- och näringsministeriet. De alltför decentraliserade exportsatsningarna har inte gett resultat. Detta visar sig som en ständigt negativ handelsbalans för livsmedel. Nya matinnovationer måste kunna utvecklas och genomföras i Finland och exporteras till andra länder. Vi stöder främjandet av närproducerad mat och gårdsförsäljning som en del av insatserna för att stärka livsmedelsföretagen. Därför bör lagstiftningen lättare än för närvarande tillåta integrerad närförädling och direktförsäljning av mat, inklusive kött. Gårdarnas rätt till direktförsäljning måste främjas och avlivning på gården tillåtas. Dessutom måste slakteriernas och andra livsmedelsanläggningars konkurrenskraft förbättras genom sänkta övervaknings-, inspektions- och tillståndsavgifter.

Ordning på rovdjurspolitiken

Jakt och i synnerhet jakt med hundar hör till det finländska kulturarvet. Vi är oroad över att vargflockar som permanent uppehåller sig i vissa områden hindrar medborgarna från att utöva sin traditionella kultur, såsom jakt med hundar. Vargstammen är mycket stark och överskrider för närvarande den gräns som normalt har ansetts vara en förutsättning för stammens livskraft. Vargar som ständigt tar över nya områden orsakar också rädsla hos människor. På många områden vågar medborgarna inte utöva sin allemansrätt till exempel för att plocka bär. Vi föreslår att regeringen slutar söla och äntligen tar tag i detta genom att tillåta beståndsvårdande vargjakt. Utöver vargproblemet måste regeringen också ingripa snabbare mot problemet med skarvar.

Regeringen bör hålla fast vid det som sägs i regeringsprogrammet, det vill säga att förutsättningarna för jakt ska tryggas och rekryteringen av nya utövare främjas. Detta innebär att medborgarnas förutsättningar för jakt inte får hindras genom nya jaktförbud i naturskyddsområden. Även de skador som stora rovdjur orsakar renskötseln ligger ständigt på en ohållbar nivå.

Allmänt taget måste regeringen i betydligt högre grad försvara den finländska kulturen och livsstilen i hela Finland samt fästa större vikt vid egendomsskyddet och näringsfriheten. De grundläggande fri- och rättigheterna har fått för liten uppmärksamhet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 5.11.2020

Janne Sankelo saml
Markku Eestilä saml
Peter Östman kd

Utlåtande JsUU 23/2020 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Den sittande rödgröna regeringens åtgärder har saknat konsekvens under hela den innevarande valperioden. Det syns på ett håresande sätt som ansvarslöshet i regeringens verksamhet inom energi- och klimatpolitiken. Inte minst inom jord- och skogsbrukssektorn. Till skillnad från regeringen bekymrar vi sannfinländare oss för sysselsättningen, företagsamheten och den ekonomiska tillväxten i Finland. Därför anser vi att energi- och klimatpolitiken bör stödja sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten, liksom även jord- och skogsbrukspolitiken, och inte störa dem – vilket nu är fallet på grund av den rödgröna regeringens åtgärder. På samma sätt måste man se till det i Finland i fortsättningen förs en logisk energipolitik som siktar på både skäliga priser och inhemsk energi och som bättre stöder sysselsättningen, den ekonomiska tillväxten, konkurrenskraften och köpkraften.

Genom beskattning och stödpolitik bör man uppmuntra till användning av inhemska energikällor såsom torv och träflis, anser å andra sidan vår riksdagsgrupp och våra ledamöter i utskottet. Därför ska energistöden och beskattningen vara transparenta och även i övrigt rimliga. (Jfr EU:s jordbruksstöd – och åtgärderna för att rationalisera dem, precis som nationella tilläggsstöd). Den decentraliserade energiproduktionen och jordbruket har stor regionalpolitisk betydelse, vilket gör det möjligt att bo i glesbygdsområden. Sannfinländarnas riksdagsgrupp anser att man genom lagstiftning måste se till att exempelvis kolsänkor inte blir ett hinder som minskar möjligheterna till hållbar avverkning i våra skogar.

För det tredje har det i flera undersökningar konstaterats att finländarna har stor uppskattning för landsbygden och för ren, inhemsk och trygg mat. Sannfinländarna förespråkar dessa värderingar. Likaså ger vi vårt fulla stöd till mångsidig jordbruksproduktion och företagande som baserar sig på familj jordbruk (inklusive bybutiker). Vi anser att dessa frågor fortfarande har stor relevans i vårt land samt för sysselsättningen, livsmedelssäkerheten och försörjningsberedskapen över lag. Därför föreslår vi som grupp i vår egen alternativa budget tilläggsstöd för små gårdar och bybutiker för att trygga deras verksamhetsmöjligheter.

Sannfinländarna ser landsbygden som en möjlighet nu och i framtiden, eftersom landsbygden har stor samhälllig betydelse. Detta bör alla parter förstå – och utveckla landsbygden och landsbygdsområdena i enlighet med detta. Således bör vårt lands intressebevakning i EU härefter bli betydligt bättre än den är för närvarande. Detta innebär att vi inte kan och inte heller i fortsättningen får bestraffa våra jordbrukare genom EU-politiken för att de redan i förväg har utvecklat sin odlingsteknik så att den blir miljövänligare. Dessutom är Finlands rena natur, luft, vatten och mark våra trumfkort i livsmedelsexporten. Hälsosam mat är en produkt som man också är beredd att betala för. Det finns till exempel en ökande efterfrågan på ekologisk produktion och superfood ute i världen. Vi vill stödja och underlätta uppkomsten av nya handelsrelationer så att produktionen bättre tillgodoser behovet. Detta förutsätter att också jordbrukarna ska erbjudas hjälp och tjänster för internationalisering och marknadsföring på samma sätt som andra företagare.

Utlåtande JsUU 23/2020 rd Avvikande mening 2

Sannfinländarna anser likaså att förutsättningarna för småbruk och familj jordbruk måste finnas kvar. Ekonomiskt lönsamma och framåtsträvande gårdar bemöter utmaningar i samhället genom att sysselsätta, investera och ta hand om djuren och miljön. Om lantbruksföretagaren mår bra säkras också djurens välbefinnande. Jordbrukarnas inkomstnivå ska motsvara den allmänna inkomstutvecklingen, och därför bör det stiftas en inkomstlag för livsmedelskedjan i Finland. Detta skulle garantera att en skälig andel av det pris som konsumenterna betalar går till primärproducenter, bearbetning, transport och handel. Strukturomvandlingen och effektiviseringen har lett till minskade arbetstillfällen inom livsmedelssektorn, men sektorns betydelse har inte minskat, eftersom vi fortfarande vill äta ren inhemsk mat. På samma sätt måste jordbrukarna i lugn och ro få producera mat, utan rädsla för att primärproduktionen och eventuellt rentav familjen på gården blir störda av rovdjur, eller att till exempel vitkindade gäss på vissa åkrar hos primärproducenterna eventuellt äventyrar hela gårdsbruket. Även dessa faktorer har beaktats i vår alternativa budget.

Dessutom påminner vår grupp i utskottet om det faktum att det på många håll i Finland råder skriande brist på lantbruksavbytare (inklusive Lappland och renhushållningen). Behovet av utbildning för avbytare har ökat bland annat i och med att boskapsstorlekarna ökar och gårdarna mekaniseras, och därför är det svårt att hitta avbytare som har tillräcklig praktisk erfarenhet.

Sannfinländarnas riksdagsgrupp anser att lantbruksföretagarnas möjlighet till semester är central för att företagarna ska orka med sitt arbete. Det är också en fråga om att främja produktionsdjurens välbefinnande såtillvida att företagarna också ska orka satsa på det. Därför måste man hitta en lösning på bristen på avbytare till exempel genom att öka utbildningen inom branschen och göra branschen känd.

Finland, det finländska och skogen – de här orden har en fast koppling till varandra. Vårt land är ju känt ute i världen som skogarnas land och för sitt gröna guld. Nu lever skogssektorn och hela dess omvärld i förändring. Detta är förknippat med såväl utmaningar som hot. Framtida utmaningar bör identifieras och bemötas.

Skogssektorn är en bransch med stor framgångspotential, om den tillskrivs rätt värde och ges möjlighet till framgång. Exempelvis bör en ökad användning av inhemskt virke ges uppmärksamhet. Träbyggandet har omåttlig potential i vårt land och för vårt land, om det används rätt. Som förnybar råvara är trä också ett miljövänligt alternativ. Också ekonomiskogarnas livskraft måste tryggas för att all potential inom skogssektorn i fortsättningen ska kunna utnyttjas.

Vi anser att det bästa sättet är att via Kemera stödja plantskogsvård, gallring i unga skogsbestånd och kvistning av växande träd. Dessutom är det viktigt med istandsättningsdikning och anläggning av skogsvägar och andra liknande, för skogsbruket behövliga åtgärder inom områden där det är ekonomiskt lönsamt att odla skog. En effektiv och förnuftig skogsvård ger upphov till ekonomisk hållbarhet och trygghet, som i sin tur hjälper skogsindustrin att utvecklas och borgar för att den stannar kvar i vårt land.

Avvikande mening

Vi föreslår

Utlåtande JsUU 23/2020 rd
Avvikande mening 2

att finansutskottet i sitt beslut beaktar vad som sägs ovan. Vi föreslår också att riksdagen godkänner följande uttalanden.

Den avvikande meningens förslag till uttalanden

Riksdagen förutsätter att

1. regeringen utformar en rovdjurspolitik för en skälig storlek på vargstammen och skadeersättningar till fullt belopp
2. regeringen vidtar omfattande åtgärder för att trygga nätverket av bybutiker i glesbygden och deras existens
3. regeringen tryggar energianvändningen och annan användning av torv (i trädgårdar och som strö osv.) med hänsyn till skyddet av vattendrag.

Helsingfors 5.11.2020

Ritva Elomaa saf
Mikko Lundén saf
Ari Koponen saf